

Наташа С. ДРАКУЛИЋ КОЗИЋ*
Институт за књижевност и уметност
Београд

Оригинални научни рад
Примљен: 13. 9. 2024.
Прихваћен: 27. 2. 2025.

КЊИЖЕВНА КРИТИКА У ЛЕТОПИСУ МАТИЦЕ СРПСКЕ ОД 2001. ДО 2020. ГОДИНЕ

С обзиром на то да је први број *Летописа Матице српске* публикован 1824. године, док се најновије његове свеске и даље редовно штампају, треба истаћи чињеницу да је реч о књижевном часопису који спада међу оне с најдужом традицијом континуираног излагања. Поводом обележавања двовековног јубилеја, у раду се разматрају књижевно-критички текстови објављени на страницама *Летописа* током прве две деценије XXI века. Циљ истраживања јесте да се на примеру часописа од изузетног значаја не само за српску културу, већ и за свеукупну европску и светску литерарну баштину одреде координате кретања жанра књижевне критике у савременој домаћој периодици. Посебна пажња посвећена је рубрики *Критика*, затим појединачним ауторима приказа, у настојању да се понуди њихово аналитичко и синтетичко сагледавање.

Кључне речи: књижевна критика, приказ, периодика, *Летопис Матице српске*, XXI век.

За зачетком богате и дуге традиције публиковања критичких текстова на страницама најстаријег живог европског књижевно-научног часописа¹ може се трагати још у првом броју за 1825. годину, штампаном 1824. и то у рубрици насловљеној *Смесице* са вестима о новим књигама, а где је јавности укратко представљена актуелна литература (граматике, речници, докторске дисертације), као и значајни догађаји из области културе (отварање библиотеке новосадске гимназије). Информативност и осећај за важност литературе овај часопис је задржао све до данас, бивајући стетиште највећих умова српског рода. Током своје двовековне историје критика у *Летопису Матице српске* се стално кретала између артистичких и сцијентистичких тенденција, а данас представља простор резервисан за ауторе који редовно прате књи-

* natdrakulic@gmail.com; <https://orcid.org/0000-0001-6168-3106>

¹ О месту које *Летопис Матице српске* заузима на мапи књижевно-научних часописа дугог, континуираног трајања пише председник Матице српске и некадашњи дугогодишњи главни уредник ове публикације, најављујући ширу студију на ову тему (в. Негришорац 2024: 95–106).

жевну продукцију и тумаче је према одређеној методологији уз аргументовано навођење сопствених схватања.

За време прве две деценије XXI stoleћа књижевнокритички текстови су публиковани редовно у за њих резервисаној рубрици која носи наслов *Критика*.² Они су на првом месту посвећени књижевним, затим и научним делима из области хуманистике (превасходно науке о књижевности). У назначеном периоду на месту главног уредника смењивала су се четири професора са Одсека за српску књижевност Филозофског факултета у Новом Саду: Славко Гордић (2001–2004),³ Иван Негришорац – Драган Станић (2005–2012), Слободан Владушић (2013–2016) и Ђорђе Деспић (2017–2020). Заједно са овим часописом (који се у XXI веку од књижевног све више кретао ка књижевно-научном) књижевна критика је (поред различитих индивидуалних тенденција) у највећој мери тежила ка књижевнотеоријској, књижевноисторијској, некада и методолошкој утемељености изнетих ставова и тиме се приближавала академској књижевној критици коју најчешће потписују универзитетски професори, научни радници, истраживачи, докторанди, каткад и студенти.⁴

С обзиром на то да је истраживачка пажња усмерена на особености књижевне критике у *Летопису Матице српске*, у корпус истраживања укључени су само прикази књижевних дела, док текстови усмерени на научну литературу (које сматрамо делом научне, а не књижевне критике) нису ушли у примарну грађу, како би резултати били објективни, пошто нас посебно занима однос књижевног и научног дискурса у књижевној критици.

Најзначајнији преглед српске књижевне критике дао је Предраг Палавестра у својој капиталној двотомној *Историји*, где обухвата период од 1768. до 2007. године, захватајући тиме и део нашег корпуса, односно првих седам година XXI века, при чему треба поменути да је од критичара који су публиковали приказе у *Летопису Матице српске* током прве две деценије овог stoleћа издвојио следећа имена: Славко Гордић, Марко Недић, Јован Делић, Стојан Ђорђић, Васа Павковић, Љиљана Пешикан Љуштановић, Миливој Ненин, Сава Дамјанов, Иван Негришорац, Добривоје Станојевић, Бојана Стојановић Пантовић, Мило Ломпар, Душица Поттић, Саша Радојчић, Ненад Шапоња, Лидија Мустеданагић, Горана Раичевић, Дивна Вуксановић, Милета Аћимовић Ивков, Владислава Гордић Петковић, Ђорђе Деспић, Драган Бошковић, Драган Хамовић, Гојко Божовић, Слободан Владушић, Слађана Илић, Лидија Делић (в. 2008), указујући тиме на већину важних сарадника (међу којима и на све главне уреднике) овог часописа. Овакав избор наилазио је на критике и допуне⁵, али засада нико није надмашио Палавестрин рад.

² Изузетак су тематски бројеви у којима прикази нису штампани (в. Дракулић Козић 2023: 143–144).

³ Славко Гордић је на место главног уредника дошао 1992. године.

⁴ Од ове тенденције се не одступа ни након 2020. године.

⁵ Видети, на пример, студију Игора Перишића *Критика и метакритика* (2014: 87–107).

Друштвенополитички контекст деведесетих година XX века (ратови, распад и бомбардовање Југославије) несумњиво је утицао на ток српске књижевности, тиме и књижевнокритичке мисли од које се очекује да се према поменутиим дешавањима идеолошки одреди. *Летопис Матице српске* је специфичан по томе што представља гласило значајне националне установе, те је као такав посвећен очувању језика, књижевности и културе српског народа, при чему настоји да обухвати што шири географски оквир њиховог распрострања.

Овај часопис је водећи када је реч о темама националног и верског идентитета, при чему се показује као ревностан чувар традиције отворен једнако и за нова књижевноуметничка стремљења. У складу са иницијалном идејом о повезивању кроз институцију Матице српске и њен *Летопис*, како свеукупно тако и у погледу критике, подразумева својеврсно умрежавање академске и књижевне заједнице тако да су оне међусобно зависне, јер одржавају једна другу кроз узајамно признавање вредности – својеврсну верификацију литерарног и научног рада – што се уочава на плану избора књига које се приказују, те на пољу селекције критичара који приказе пишу. То се испољава и на нивоу оцена књижевних дела, најчешће позитивних, понекад неутралних, а најређе експлицитно негативних.

И раније је примећено да је књижевна критика знатно ослабила сопствену арбитрарну функцију.

Генерално се избегавају потпуно негативне критике, већ се критичари пре одреде да о таквим књигама не пишу. Кад се оне пак појаве, често су идеолошки мотивисане. Часописна критика, наспрам *медијске*, јесте увијенија, суптилнија, метафоричнија, више у дослуху са текстом којим се бави, чиме се избегава исхитреност у суђењу и заоштравање, али тај пут понекад води у импровизацију, маниризам, непрецизност аргументације и нејасан став, а напоследку и у разводњавање ауторитета критичара и критике начелно (Веселиновић 2016: 93).

Прве четири године XXI века Славко Гордић наставља своју уређивачку политику започету 1992. године, а његов уреднички тим у назначеном периоду чинили су: Милица Мићић Димовска, Селимир Радуловић, Војислав Карановић и Саша Радојчић. Књижевнокритичке текстове најчешће су потписивали: Миливој Ненин и Душица Потих са по девет, Саша Радојчић са осам, Јово Радош, Иван Негришорац и Ђорђе Деспић са по седам, Марко Паовица, Милета Аћимовић Ивков и Владислава Гордић (касније Гордић Петковић) са по шест, те Витомир Вулетић, Бранко Поповић и Ненад Шапоња са по пет потписаних приказа.

Већина књижевних критика су позитивне, а некада је заступљен и научно објективан манир да се замерке обавезно истакну у виду најчешће добронамерног савета аутору дела о којем се пише, како би он убудуће напредовао. То је уочено у текстовима: Мирослава Егерића, Марије Клеут, Јова Радоша, Марка Паовице, Ивана Негришорца, Мила Ломпара, Душице Потих, Саше Радојчића, Ђорђа Деспића. Негативне оцене појединим насловима давали су: Миливој Ненин (у чијем је маниру да прецизно истакне све мањкавости књиге), Ђорђе Рандељ, Владислава Гордић (односно Гордић Петковић), Слободан Владушић.

Славко Гордић је „будући и сам врстан критичар, подстицао свестрану критику, различитих жанровских и методолошких преокупација” (Веселиновић 2016: 90). Приказују се романи, прозне, поетске, есејистичке збирке, биографије, интервјуи, дневници, мемоари, писма, драме, приређивачки подухвати, избори, антологије, књиге огледа и критика, као и дечја књижевност, првенци младих аутора награђених и публикованих у оквиру едиције *Прва књига* Матице српске, углавном домаће, понекад и европске, односно светске књижевности, „при чему се предност даје оним остварењима која су утемељена у традицији, затим написана пером афирмисаних аутора и универзитетских професора, што никако не значи да *Летопис* није отворен за наслове млађих писаца” (Дракулић Козић 2023: 143). Прикази осветљавају различите нивое књижевних дела које представљају, једнако се баве тематско-мотивским, значењским, поетичким, формалним, естетичким, етичким, језичко-стилским планом.

Када је реч о негативној књижевној критици, од оштријих пера посебно се издваја горепоменути Миливој Ненин који у књигама посматра и најситније детаље у потрази за мањкавостима, неизоставно их помињући у својим текстовима. Његови се прикази читају од прве до последње реченице, у даху, попут какве приче, а по правилу су зачињени интересантним, сочним појединостима, чиме је читалац од самог почетка заинтригиран. У *Летопису Матице српске* је приказе публикувао док су главни уредници били Славко Гордић, Иван Негришорац и Ђорђе Деспић, а за време уредништва Слободана Владушића није објављивао критику у овом часопису. Најчешће прати приређивачке подухвате, писма, мемоаре, дневнике, есеје, а бави се и научном критиком.

Владислава Гордић (Гордић Петковић) фреквентно пише приказе за *Летопис Матице српске* од 2001. до 2004. године, након чега ће направити паузу све док на место главног уредника не дође Ђорђе Деспић. Посебно је заинтересована за женску и преводну (највише англофону) књижевност (као англиста по струци) и несумњиво спада у изузетно цењене критичаре XXI века, поседује ауторитет, а своје замерке, када их има, јасно истиче.

Иако је Слободан Владушић током прве две деценије XXI века објавио свега пет приказа белетристичких дела на страницама *Летописа Матице српске*, он је значајан за овај часопис и као критичар са јасно дефинисаним светоназором и очекивањима од савремене књижевности, и као писац којег учестало приказују други критичари, и као његов главни уредник, касније члан уредничког тима. Оба текста која је објавио 2001. године су негативна и посвећена романима цењених домаћих аутора, Владимира Пиштала и Владимира Тасића (в. ЛМС CDLXVII/5: 742–745; ЛМС CDLXVIII/6: 935–938).

Душица Потих један је од најактивнијих сарадника *Летописа Матице српске* на пољу књижевне критике у периодима када су главни уредници овог часописа били Славко Гордић и Иван Негришорац. Она прати жанровски различите књиге српске и преводне књижевности, тумачи формалне и значењске особености дела, а када има замерке, настоји да их аргументовано изнесе. Посебну пажњу посвећује жанровским и поетичким питањима, као

и постмодернистичким тенденцијама. Ревносно прати савремену књижевност, пишући и о оним књигама које су јој се допале, али се не устручава да изнесе замерке када одређено дело не задовољи њене критеријуме (в. ЛМС CDLXXVIII/3: 507–510).

Саша Радојчић као песник, есејиста и члан уредничког тима најчешће се интересује за поетске збирке и есејистику. Његови су прикази углавном позитивни, мада истиче и замерке када нађе за сходно (в. ЛМС CDLXIX/3: 333–335). Био је активан и у Гордићевом и у Негришорчевом периоду, када је и сам учествовао у уређивању *Летописа Матице српске*.

Ђорђе Деспич је приказе објављивао од 2001. до 2020. године независно од тога ко је био главни уредник, најфреквентније док су на том месту били Славко Гордић и Иван Негришорац, касније нешто ређе, јер се и сам ангажује по питању уређивања овог часописа (од 2013. године), затим и долази на његово чело (од 2017. до 2020. године). Када има замерке, не устручава се да их истакне, а његови текстови су одличан пример академске књижевне критике – тежи ка објективности и теоријском утемељењу изнетих ставова, обухвата више нивоа књижевног дела. Прати различите жанрове, а посебно поетске и прозне збирке.

Иван Негришорац је највише писао критике за *Летопис Матице српске* док је главни уредник био Славко Гордић, као и након што га је на том месту наследио, а касније, када постане председник Матице српске, то чини нешто ређе. Јасно и аргументовано указује на недостатке дела. Поседује теоријски приступ. Као главни уредник овог часописа настоји да приказе усмери ка што већем степену научности, потенцирајући академску књижевну критику којој даје велики простор, а за шта је у великој мери заслужан и Михајло Пантић, један од чланова Негришорчеве редакције.

Јово Радош је фреквентније писао приказе за *Летопис Матице српске* док је главни уредник био Славко Гордић. Прати есејистику, прозу, критику, антологије, записе. Уме да истакне замерке и онда када даје укупну позитивну оцену делу. Марко Паовица је у прве две деценије XXI века већину својих књижевнокритичких текстова у *Летопису* публиковао док је главни уредник био Славко Гордић. Бави се домаћом прозом, а посебно је фокусиран на приповедачке збирке. Прикази су му са позитивним оценама, при чему уме да истакне и недостатке (в. ЛМС CDLXX/6: 934–939). Милета Аћимовић Ивков највише је објављивао док су главни уредници били Славко Гордић и Иван Негришорац. Фреквентно пише позитивне приказе и прати углавном домаћу поезију и прозу, уз повремене осврте на књиге других жанрова. Понекад истиче и замерке (в. ЛМС CDLXXVII/4: 712–714). Ненад Шапоња је писао приказе за *Летопис* док је главни уредник био Славко Гордић. Витомир Вулетић и Бранко Поповић на страницама овог часописа критике објављују у првој деценији XXI века.

У периоду од 2005. до 2012. године највећи број књижевних критика за *Летопис Матице српске* потписали су: Александар Б. Лаковић са чак четрдесет пет критика углавном посвећених махом позитивно оцењеним и подробно анализираним песничким збиркама, затим Бранислава Васић Ракоче-

вић са двадесет девет, Младен Весковић са двадесет два, Миливој Ненин и Драгана Белеслијин (касније В. Тодоресков) са по седамнаест, Стојан Ђорђић са петнаест, Иван Негришорац и Милета Аћимовић Ивков са по тринаест, Ђорђе Деспић са дванаест и Саша Радојчић са десет приказа. Од критичара који су сарађивали са *Летописом* у периоду од 2001. до 2004. (пored горе-поменутих) и даље су заступљени са по пет или више књижевнокритичких текстова публикованих од 2005. до 2012. године: Славко Гордић, Анђелко Ердељанин, Марко Недић, Душица Потих и Љиљана Пешикан Љуштановић, као и многи други аутори са нешто мањим бројем приказа. Уреднички тим Ивана Негришорца чинили су: Михајло Пантић, Јован Попов и Саша Радојчић (члан и претходне редакције Славка Гордића).

У рубрици *Критика* сада има простора за знатно већи број текстова. Негативне оцене и даље даје Миливој Ненин, а придружују му се: Сава Бабић, Славко Гордић, Радош Љушић, Зоран М. Мандић, Младен Весковић, Душица Потих, Ђорђе Деспић, Гојко Божовић, Дејан Огњановић, Бранислава Васић Ракочевић, Гордана Рајњак и Игор Јавор. Мада је највећи број приказа са позитивним оценама књижевних дела, критичка култура изражена је и кроз значајан број неутралних приказа без коначног суда где су једнако истакнуте и похвале и покуде.

Александар Б. Лаковић (и сам песник) посвећено прати савремену српску поезију, а своје књижевнокритичке текстове најчешће публикује на страницама *Летописа Матице српске*. Од 2001. до 2004. године објавио је само један приказ у овом часопису, да би од 2005. године постао један од најактивнијих сарадника рубрике *Критика*. Појединачне поетске збирке представља публици у ширем контексту српске књижевности, односно досадашњег опуса одређеног песника. Даје углавном позитивне оцене уз осврт на различите нивое дела, а посебно се концентрише на поетичка начела. Повремено истакне понеку замерку изречену успутно.

Зоран М. Мандић и Зоран Ђерић *Летопису Матице српске* се прикључују када главни уредник постане Иван Негришорац. Обојица такође песници, усмеравају своју критичарску пажњу на различите жанрове домаћих и страних аутора, фокусирајући се углавном на поетска остварења. Замерке истичу суптилно, углавном у позитивно интонираним приказима.

Славко Гордић је поред уредничког дао и критичарски допринос овом часопису, на чијим страницама публикује приказе док је сам био на његовом челу, а нешто интензивније и онда када је његову функцију наследио Иван Негришорац. Посвећено проучава српску књижевност различитих жанрова. Међу бројним позитивним приказима посебно се издваја један изразито негативно интониран (в. ЛМС CDLXXVIII/3: 473–476), а реч је о окршају на идеолошком плану између њега и Бојане Стојановић Пантовић који се завршио у интересантној полемици објављеној у периодици (в. Дракулић Козић 2023: 139–141).

Стојан Ђорђић је најредовније сарађивао са *Летописом Матице српске* у време док је његов главни уредник био Иван Негришорац. Посебно се занима за постмодернистичку поезију, прозни жанр и значењски ниво књи-

жевног дела, односно тематски план. У приказима са укупном позитивном оценом књижевног дела уме да истакне и замерке. Некада алудира и на изванлитерарне појединости (в. ЛМС CDLXXXI/5: 909–912).

Младен Весковић је, поред једног приказа објављеног марта 2001. године (в. ЛМС CDLXVII/3: 409–417), књижевну критику писао за *Летопис Матице српске* док је његов главни уредник био Иван Негришорац. Он се највише бави тематско-мотивским планом и значењским аспектом дела. Фокусиран је на прозу. Критичар је од ауторитета, дешава се и да негативно оцени одређено литерарно остварење, чак и онда када је реч о делу реномираног писца, какав је несумњиво Милорад Павић, а коме замера маниризам у тексту о роману *Уникат* (в. ЛМС CDLXXV/4: 621–624). Пише о различитим постичким тенденцијама, а посебно се интересује за постмодернизам. Међу омиљеним писцима му је Давид Албахари, хвали и Светислава Басару, али му за *Успон и пад Паркинсонове болести* напомиње да би било боље да је дело краћег обима, мада га у начелу позитивно оцењује (в. ЛМС CDLXXIX/4: 679–682).

Драгана Белеслијин (односно В. Тодоресков) почела је да пише приказе за *Летопис Матице српске* када је Иван Негришорац дошао на место његовог главног уредника. Она се бави различитим жанровима и тежи да обухвати више нивоа књижевног дела, уме да представи радњу, али и да истакне замерке. Њен је приступ теоријски. У истом периоду овом часопису се придружују Светлана Милашиновић, која се највише бави планом значења дела и Бранислава Васић Ракочевић, као изузетно активна критичарка која прати преводну и српску књижевност, поседује теоријски приступ, интересује се за постмодернизам, а од жанрова преферира прозу и неретко препричава књижевно дело које приказује.

Након Ивана Негришорца на место главног уредника долази Слободан Владушић и ту се налази од 2013. до 2016. године, а чланови редакције су: Ђорђе Деспић, Владимир Кецмановић и Драгана Белеслијин (то јест В. Тодоресков), коју је потом заменила Тамара Крстић. Број објављених текстова у рубрици *Критика* постаје знатно мањи, при чему треба нагласити да се у овом периоду *Летопис Матице српске* успешно борио за опстанак – излазио је и даље редовно упркос томе што је имао проблема са финансирањем. Тада је министар културе био Иван Тасовац који је критикован због тога што није било издвојено довољно средстава за функционисање и штампање овог часописа. Он је ипак редовно излазио, благодарећи донацијама појединаца, чиме се изнова остварила идеја о међусобном повезивању и заједништву српског рода. Поред физичких примерака, *Летопис* је излазио и на интернету, на сајту Матице српске, где се и данас могу читати дигитализовани бројеви (они након 2005. године).

Приметно је да постоји воља за прикључивање младих аутора, углавном докторанада и студената књижевности, а неки од њих ће, како ће се касније показати, постати реномирани књижевни критичари. Осим тога, ауторке предњаче у односу на ауторе, па се може закључити да је старосна и родна равноправност у овом периоду постигнута, барем када је реч о књижевним критикама.

Највећи број приказа поново је потписао Александар Б. Лаковић – чак четрнаест у четворогодишњем периоду – следе: Драгана Белеслијин (В. Тодоресков) са једанаест, Лука Баљ, Срђан Видрић и Тамара Јовановић са по пет, Бранислава Васић Ракочевић, Драгана Бошковић, Јелена Марићевић (касније Марићевић Балаћ) и Виолета Митровић са по четири приказа. Негативне критике потписују: Андреа Беата Бицок, Срђан Видрић, Милош Јоцић, Милан Громовић и Бранко Ранковић. Има и неутралних приказа, а највише је позитивних критика.

Већина нових сарадника су студенти и докторанди књижевности који своју критичарску пажњу посвећују различитим жанровима српске и преводне литературе, усмерени су на разне нивое дела, а највише на тематски план. Истичу замерке када их имају и теже ка објективности – дешава се да су прикази неутрални са једнако истакнутим предностима и недостацима дела. Често се баве интертекстуалним везама, те је тенденција ка компаратистичком теоријском приступу наглашена. Горепоменути млади критичари у будућем периоду се профилишу у сталне сараднике *Летописа Матице српске*, а најбољи пример ове врсте јесте Јелена Марићевић Балаћ која је од 2013. године без прекида и врло фреквентно писала за рубрику *Критика* особеним језичким стилом, а у последње четири године је и члан уредничког тима овог часописа, где наставља традицију сталног укључивања младих критичара.

Последње четири године друге деценије XXI века Ђорђе Деспић заједно са својом редакцијом, чији су чланови били: Слободан Владушић, Тамара Крстић и Предраг Петровић, наставља раније започету сарадњу са младим критичарима, укључујући и оне нове, па тако Катарина Пантовић у овом четворогодишњем периоду постаје најзаступљенија са чак девет приказа, иза ње следе: Александар Б. Лаковић и Дајана Милованов са по седам, Јана Алексић и Јелена Марићевић Балаћ са по шест, затим Драгана В. Тодоресков са пет, те Милунка Митровић, Миливој Ненин, Бојана Стојановић Пантовић, Драгана Бошковић, Срђан Орсић, Исидора Бобић, Сања Веселиновић (касније Перић) са по четири приказа. У овом периоду на страницама *Летописа Матице српске* публиковане су готово по правилу позитивне оцене књижевних дела, уз евентуално изнете успутне замерке, а изузетак су два приказа – један из пера Миливоја Ненина и други потписан од стране Срђана Орсића, као пример смислене и аргументоване негативне књижевне критике (в. ЛМС DV/3: 365–369).

Јана Алексић је по један приказ публиковала док су главни уредници *Летописа Матице српске* били Иван Негришорац и Слободан Владушић, а учесталију сарадњу остварује када на то место дође Ђорђе Деспић. Највише се бави поезијом, коју и сама пише, а њени текстови представљају најсветлији пример академске књижевне критике у споју књижевнотеоријског и књижевноисторијског приступа, истанчаног осећаја за језик и стилске беспрекорности. Оцене књижевних дела су јој позитивне, она не пише о књигама за које сматра да не завређују пажњу читалаца.

Младе критичарке, Катарина Пантовић и Дајана Милованов баве се и домаћом и преводном литературом и у овом периоду се прикључују *Летопису*

су *Матице српске* са прилозима за рубрику *Критика*, често коментаришући и квалитет превода уз теоријски приступ делу. Њима се придружује и Сања Веселиновић (односно Перић) чија је пажња усмерена углавном на српску прозу. Све три износе замерке када је то неопходно, тежећи ка објективности и неутралности својих судова.

На основу прегледа текстова публикованих у *Летопису Матице српске* током прве две деценије XXI века, остаје да се закључи како његова рубрика посвећена књижевној критици представља репрезентативан пример развоја ове гране науке о књижевности која се у XXI веку окреће ка сциентистичкој објективности кроз историјско, теоријско и методолошко утемељење ставова о одређеном литерарном остварењу. Апсолутна непристрасност судова ипак не може бити досегнута, како због индивидуалних полазишта појединачних критичара тако и због природе предмета њиховог проучавања – уметности што се увек да сагледати изнова и из различитих углова. Стога се у српском и европском књижевно-научном часопису са најдужим континуираним трајањем формира академска књижевна критика чије су основне карактеристике књижевнотеоријски и књижевноисторијски приступ белетристици, уз тежњу да се дело осветли са више аспеката – на тематско-мотивском, значењском, формалном, стилском, језичком, жанровском и другим нивоима. Она се пише, публикује и чита у оквиру академских и књижевних кругова, што с једне стране подразумева умреженост писаца чије се књиге приказују, као и њихових издавача, затим уредника часописа, те аутора приказа, односно њихове публике, а с друге стране изискује својеврсну затвореност јер углавном није намењена просечном читаоцу већ оном стручном.

Највиши степен научности у периоду од 2001. до 2020. године *Летопис Матице српске* је досегао док је његов главни уредник био Иван Негришорац, када је рубрика *Критика* доносила и највећи број текстова. Приметно је да у периодици постоји потреба за неутралним ставом критичара, због чега се негативне оцене јављају све ређе и чиме слаби арбитрарна функција књижевне критике. Чињеницу да се најчешће приказују књиге које се сматрају вредним читања могуће је објаснити издавачком хиперпродукцијом у чијим је оквирима тешко ишчитати све белетристичке публикације објављене у току једне године, али и самим контекстом књижевнонаучног часописа који пред ауторе приказа поставља захтев да се задовољи одређени ниво академизма. Овим се путем књижевна критика у *Летопису* креће и након 2020. године, о чему ће више речи бити неком другом приликом.

ИЗВОРИ

ЛМС CDLXVII/1–2 – DVI/6: Нови Сад: *Летопис Матице српске*, CDLXVII/1–2 – DVI/6, 2001–2020.

ЛИТЕРАТУРА

- Веселиновић 2016:** С. Веселиновић, Критичари и критика у српским књижевним часописима данас, у: М. Вуксановић (ред.), *Српска књижевна критика и есејистика данас*, Нови Сад: Српска академија наука и уметности, 88–103.
- Дракулић Козић 2023:** Н. Дракулић Козић, Српска књижевна критика XXI века: првих двадесет година, у: В. Бајчета (ред.), *Импесионистичка и стваралачка критика: зборник радова са Михизових сусрета*, Нови Сад – Ириг: Матица српска – Српска читаоница, 135–184.
- Палавестра 2008:** П. Палавестра, *Историја српске књижевне критике 1768–2007*, том 1–2, Нови Сад: Матица српска.
- Перишић 2014:** И. Перишић, *Критика и метакритика: прилози за теорију и историју српске књижевне критике*, Београд: Институт за књижевност и уметност.
- Станић 2024:** Д. Станић, „Летопис Матице српске” као књижевно-научни часопис дугог, континуираног трајања: оквирно одређење појма, Нови Сад: *Летопис Матице српске*, DXIV/1–2, 95–106.

Nataša S. Drakulić Kozic

LITERARY CRITICISM IN *LETOPIS OF MATICA SRPSKA*
FROM 2001 TO 2020

Summary

Having in mind that the first issue of *Letopis of Matica srpska* was published in 1824 and that its new issues are still being printed regularly, we need to highlight the fact that this is a literary magazine which has one of the longest traditions of continuous publication. Regarding the celebration of its bi-centennial jubilee, this paper investigates texts of literary criticism that were published on the pages of the *Letopis of Matica srpska* during the first two decades of the XXI century. The aim of our research is to determine the movement coordinates of the genre of literary criticism in contemporary domestic periodicals, taking into consideration an example of a magazine with extraordinary importance not only in Serbian culture but also in the overall European and world literary heritage. Special attention is given to the rubric *Criticism* as well as to individual review authors, with the aim of providing an analytical and synthetic overview.

Keywords: literary criticism, review, periodicals, *Letopis of Matica srpska*, XXI century.